

Hanram

Kültür ve Folklor Dergisi

Mayıs
1979
2

Harran

Kültür ve Folklor Dergisi

SAHİBİ

A. Fehmi APAYDIN

MESUL MÜDÜRÜ

Av. Osman Nuri MIZRAKÇI

YAYIN SEKRETERİ

Mustafa Kemal APAYDIN

MAYIS 1979

SAYI : 2

Gönderilen yazılar basılsın basılmasın geri verilmez.

Dergimizdeki yazı ve resimler
Kaynak gösterilerek alınabilir.

ABONE : Yılık 120 TL.

: Yurtdışı 240 TL.

Satış Merkezi : HARRAN Kitabevi
İdare Merkezi : Beyaz Sok. Be-
yaz Pasaj — URFA

YAZIŞMA ADRESİ : P.K. 44 - URFA

Harran'dan

Bu sayıda yine Urfa manilerini ve karışıklarını sunmaya devam ediyoruz. Dilinizden düşürmeyeceğiniz ANEY Şiirini Mehmet ATILLA'dan okuyacaksınız.

Yeni bir çalışmasıyla sanat tarihçimiz Cihat Kürkçüoğlu bu konuda kaynak sayılabilecek Harran Ulu Camii'ni hazırladı.

Şaire NEZİHE Hanım'ın şiirlerini ve gazellerini de yayımlamaya başlıyoruz. Saygılarımızla...

BU SAYIDA : Urfalı Bilginler/HARRAN. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Urfa/I. Halil ÇELİK. Urfa Folklorunda Kargas/S. Adil GİRAY-Harran Ulu Camii/Cihat KÜRKÜOĞLU. Şiir/Mahmut Şevket AKKAYA Şiir/Mehmet Atilla MARAŞ Nabi'nin Hayrabad adlı Eseri; Hakkında/Mahmut KARAKAŞ. Urfa'dan Derlenmiş Maniler/M. Emin ERGİN. Urfa'da Taşkilar/Mehmet URFALI. Yaşar Nezihe Hanım/M. Yaşar UĞUR. Urfa Ağzı Sözlüğü/M. Emin ERGİN. Şade Bülbül/Musannifin BİRİ. Kitaplarda Urfa/M. Emin ERGİN. Nisan Ayında Urfa/Osman GÜZELGÖZ.

HARRAN

DİZGİ VE BASKI

GÜNEYDOĞU

MATBAASI

TLF: 37 97

URFA

URFA'DA YETİŞMİŞ BİLGİNLER : 2

ABDÜLKADİR B. ABDULLAH EL-HAFİZ EBU MUHAMMED EL REHAVİ

(1141-1215) Urfa'da doğdu. Hadis bilimi ile uğraşmıştır. Bu konuda yaptığı çalışmalarla dikkati çekmiş ve «Cezire Muhibbelerinden» sayılır. Hadis hafızlarından ders almıştır.

Çeşitli bilim merkezlerinde ders aldıktan sonra Urfa'ya geri dönmüştür. Hadis bilimine dair 40 dan fazla eseri vardır.

SÜLEYMAN B. ÖMER B. SALEM B. EL-MEŞET EL-HARRANI CEMALEDİN EBU EL-REBİ EL-HANBELİ

(? -1225) Bu bilgin dilbilgisi, itikat ve usul üzerinde çalışmıştır. Bu konularda birçok eserler vermiştir. Eserlerinden bazıları şunlardır :

- 1 — İtikat ehli Harran
- 2 — El-Racih fil-Usul
- 3 — Sarf El-İltibas'en Bedaatün Kiraat ül-Ahmas
- 4 — Nefi El Afet en Ayat El-Sifat

ABDÜLLATİF B. ABDURRAHMAN B. ALİ B. NASIR EL-HARRANI EBU FEREC

(? -1273) Harranlı hadisçilerden dir. Hadis ilminde birçok çalışmaları olup hadise dair eserler vermiştir. Eserlerinden birkaçı şunlardır:

- 1 — Sebaliyat-ül -Necib
- 2 — Semanniyet-ül-Necib

EL HARRANI EBU İSHAK İBRAHİM B. SİNAN B. SABİT B. KURRA İBNİ MERVAN İBN-İ SABİT EL HARRANI

(? -946) Harranlı sabiilerdendir.

Meşhur doktor olup Harran'dan Bağdad'a gitmiş ve orada vefat etmiştir.

Eserlerinden birkaçı şunlardır :

- 1 — Zübdetül-Hikem Mine'l Hikmeti
- 2 — Abrazu kitab-el-Macesti
- 3 — Tefsirül-Makalet ül Ula-Min el-Mahrutat.
- 4 — Kitab-el-Alat El-Zilal
- 5 — Kitaber-Rühâme
- 6 — El-Nuhbet-ül Hükmiye

EL SEYH ÖMER B. MUHAMMED EL-REHAVİ

(? -1703) Urfa'da doğmuş olup büyük Kurra'lardandır. Aynı zamanda belağatı çok güzel olan vaizlerdendir. 1703 sıralarında vefat etmiştir. Yazdığı eserlerden birçokları elimizde olmayıp ancak 1694 yılında tamamlaşmış olduğu «Miknatis-el Ulum» adlı eseri mevcuttur.

EL-HARRANI AHMED B. HAMDAN B. ŞEBİB B. HAMDAN B. MAMMUD EL- HARRANI NECMEDDİN EBU ABDULLAH EL-NEMİRİ

(1206-1295) El-Harrani Harran'da 1206 da doğdu. Tahsilini Harran'da tamamlayıp eserler verdi. İlmini daha da genişletmek için Mısır'a gitti. 1295 de Kahire'de yefat etti.

ESERLERİ :

- 1 — Cami-ül -Fünun ve Salat El-Mahzun
- 2 — El-Red Ala El-Taiyye ibn-i Farîs
- 3 — Riayet ul-Kebire Fi Für' El- Hanabile

Evliya Çelebi Seyahatnâmesinde Urfa

İ. HALİL ÇELİK

Evliya Çelebi seyahatnâmesinde Urfa'dan bahseden kısımları incelemeye girmeden önce seyyah ve yazar hakkında kısa bir bilgi vermeği uygun gördük.

Evliya Çelebi (1611-1682 18. y.y.) yaşamış ve yaşadığı büyük seyahatname ile beynelmileş şöhret olmuştur. Osmanlılarca, arapların «İbni Batuta»sı gibi telâkki olunur. Evliya İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Genç yaştan itibaren seyahat merakı vardır. Seyahatlerinin başlangıcını bir rüya ya bağlar. 1630 yılının muharrem ayının aşure gecesi rüyasında İstanbul'da yemiş iskelesi civarındaki Ahî Çelebi Camii'nde büyük bir cemaat için de Hz. Peygamber'i görür. Huzurunda «Şefaat, ya Resûlallah» diyecek yerde Hayret ve heyecanı sebebiyle «Seyahat, ya Resûlallah» der. Peygamber tarafından seyahat ve şefaatla tebşir olunduğu gibi, Sa'd ibn-i Ebu-Vakkas tarafından da göreceği yerlerin yazılı-

ması tenbit edilir. Bu apaçık rüyayı görünce meşhur yorumculara ve şeyh'lere baş vurarak rüyasını tabir ettiir. Sonra seyahatlerine başlar.

Anadolu, Suriye, Irak, Mısır, İran, Macaristan, Lehistan, Almanya, Felemenk, Daniamrka, İsveç ve Rusya'ya seyahat edip Kırım yoluyla İstanbul'a döner. Böylece 10 ciltlik eserini tamamlar. Yarım yüzyıllık seyahati dolayısıyla çok bilgi edinen Evliya Çelebi hattat nakkaş, müsikişinas ve şairdir. Eseri çok sürükleyicidir.

Çok güzel taklit yapan Evliya Çelebi'nin başlıca özelliklerinden biri, tânidiklarının gülünç taraflarını açık bir dille anlatmasıdır. İfadelerindeki mübalağaların kaynağı da budur. Evliya Çelebi Seyahatnâmesi Tarih ve Etnografya araştırcıları için çok ilgi değer bir kaynak olmuştur. Biz 1649 (1059) senesinde Şam'dan Anadolu'ya giderken Urfa'ya uğradığında kaydettiklerini sizlere sunmaya çalışacağız. Seyahatnamesinde Urfa'dan söyle söz eder:

— 1 — Evliya Çelebi'nin bahsettiği vakayı (İşıktan, Fikret. Urfa Bölgesi Tarihi, İst. 1960 s. 18). Prof. Dr. Fikret İşitan şöyle yazmaktadır: «M.Ö 4 ile M.S. 7 arasında birinci defa olarak 10 yıl hüküm süren Abgar V'in M.S. 13-50 yılları arasında 37 seen devam eden II. sultanat devresi Hristiyanlık tarihi bakımından harikulade bir ehemmiyet taşıyor. Kendisinin ilk Hristiyan kralı olduğu ve hemen İsa'nın vefatını (burada İSLAM

değil Hristiyan inancına göre vefat demiş olsa gerek) müteakib, Hristiyanlığı kabul ettiği, Abgar Efsanesi adıyla maruf usturede hikâye edilen Abgar V. bütün hristiyan alemdede mes hur olmuştur. Abgar V ile İsa'nın bir birlerine guya yazmış oldukları mektupların metinleri bu gün hâlâ ve hatta Garp dünyasında uğur getirici mukâa olarak istimal edilmektedir.» Bun dan da anlaşılıyor ki Hz. İsa Urfa'ya gelmemiştir.

(Devamı Sayfa 4'de)

Nuh (A.S.) tufanından sonra kurulan eski şehirlerin biri de bu Urfa'dır. Semud kavminden (RUHAY) adında bir hükümdarın yapısıdır. Sonra NEMRUD buranın su ve havasından hoşlanıp yaşadığı müddetçe ilâhîk iddiasında bulunarak tam 200 sene burada yaşadı. Hz. İbrahim'i bu şehirde Nemrud ateşe attırmıştır. Hz. İsa (I), buralar Kayser'in idaresinde iken seyahate gelip bir kiliseye inmiş, onun için buraya DEYR-I MESİH d勒ler. Havariler burada İncili gayet hazine bir sesle okumuşlar. Onun için o makama REHAVÎ (2) demişlerdir. Niğdât Emevilerden Muaviye Şamda iken asker gönderip burayı Rum'lardan alarak İslâm ülkelere katmışlardır. (3) Sonra Abbasilerden Me'mun bir sebeple buraya gelip, İbrahim Halilî Makamını tamir ettimiştir. Birçok hükümdarların eline geçtikten sonra Hicri 922 tarihinde I. Selim Mi-

sıra giderken burasını Hadim Sinan Paşa almıştır. Sonra Sultan Süleyman tahrir ettirip Ruha kalesi Amid Hahimi elinden alınıp Urfa eyaleti MİR-MİRAN (4) lâk olmuştur. Kalenin asıl adı Urfa'dır. Takınumda RAKKA kalesi olduğundan O'nun eyaleti hala padişah defterhanesinden gelen emirlerde «Rakka eyaletine mutassarrif vezirrem falan paşa» diye yazılır. Defalarca arpalık yoluyla üç tuğlu vezirlere ihsan olunmuş yüksek bir mevkidir. Paşanın padişah hassı (60076000) akçedir. Senede 40.000 kuruş geliri vardır. Bu adad askeri, eyaletinde 3 zemmet, 132 timarı vardır. Alaybeyi'si, Çeribaşısı, yüzbaşısı vardır. Kanun üzere Cebelileriyle toplam 1400 silahlı askeri olup, alaybeyi bayrağı altın da sefere giderler. Paşası da hassasına göre sefere gider.

(Devam edecek)

2 — (Eski metinlerde «REHAVÎ» şeklindedir. (HE ile). Aslı «RUHAVÎ» olmalıdır ki «URFALÎ», Urfaya ait ve mensup» demektir. Çok eskidir ve İbn-i Sina'da geçtiğine göre 10. asırda yeni olamaz. Sonraları yerini tamamen rast almıştır. İki türlü REHAVÎ vardır: Birincisi basittir, karara doğru Yegâh (RE) perdesine kadar iner ve bu perdeyi gösterir. Bu günkü Rast'tan başka farklı yoktur, ve hemen hemen Rast'tır. Asıl Rehâvi ise, Bayati makamına Rast makamı eklerek yapılmış, iki basit makamdan müteşekkil bir tertiptir.» (Öztuna Yılmaz, Türk Musikisi Ansiklopedisi, II., 2. kısım, İst. 1976. s. 173-174).

3-...Elcezirede Ömer b. Al- Hat-

tab zamanında İYAD b. GANM tarafından fethedilmeyen hiçbir yer kalmadı. İYAD Harran, Ruha, Rakka, Karkisiya, Nusaybin ve Sincari fethetti.» (İşiltan, Fikret., Urfa Bölgesi Tarihi, İstanbul 1960., S. 53) Görülüyorki, Urfa Emeviler Devrinde değil; Hz. Ömer zamanında İslâm ülkesine katılmıştır.

4 — Mülkî rütbelerden birinin adıdır. «Beylerbeyi» demektir. İlk zamanlar Osmanlı idare teşkilatında Beylerbeyilik ile Mirmiranlık ayrı idi. Beylerbeyilik Mirmiranlığın üstünde sayılır. Sonradan bu iki rütbe birleştilmiştir.

Urfa Folklorunda Kargışlar (BEDDE'ELER)

S. ADİL GİRAY

Ölüm dileğinde bulunan kargışlar.

- 1 — Ağ gidesen, kara gelesen
- 2 -- Allah belayı vere
- 3 -- Allah canımı ala
- 4 --- Allah canı ala
- 5 — Allah seni vura
- 6 -- Allah'ın tufanına gidesen
- 7 — Balıklara yem olasan
- 8 -- Başıya bomba düşe
- 9 — Başıya bomba düşe, gülley avcuma düşe
- 10 — Beni vuranı Allah vura
- 11 — Beni yıldız, Allah ta sizi yiye
- 12 — Beyni tökile, torbiya gire, biye gele
- 13 -- Bi avuç torpah ver, beni kurtar
- 14 -- Cehennem ataşına yanasan
- 15 -- Dah kimin durasın, duz kimin eriyesen
- 16 -- Dört gişinin çininde gidesen
- 17 — Eviy yihila
- 18 — Gençliğiya doymayısan
- 19 — Gi desen dönmiyesen
- 20 — Gidişiy ola, dönisiy olmيا
- 21 — Kapılara bitmiyesen
- 22 — Kapıyı kilitli kala, kör baykuş takayda yuva yapa
- 23 — Kapıyı kuş pohunnan suvana

Urfa Folklorunda Kargışlar (BEDDE'ELER)

- 24 — Kara heberiy gele
- 25 — Kara yer yeri ola, cehennem aeligiy ola
- 26 — Kırın süpire
- 27 — Kırın süpire seni
- 28 — Kurda, kuşa yım olasan
- 29 — Küller başıya
- 30 — Mêtij kaha
- 31 — Mezarında tik otura
- 32 — Mezariy ola, sen olmiyasan
- 33 — Nakış tahtasına gelesiz
- 34 — Nakış tahtasından düşesiz
- 35 — Ocağıy söne
- 36 — Parça tike olasız
- 37 — Sen olasan mezariyda tik otırasan
- 38 — Sen olasan, ortalıh sensiz kala
- 39 — Siccah yatasan, savih kahasını
- 40 — Soyı sopiy kuriya
- 41 — Şitilken devrilesen
- 42 — Şitilken gidesen
- 43 — Üstize ağlıyım
- 44 — Yatasan kahmiyasan
- 45 — Yerişip yetmiyesen
- 46 — Yerişip yetmiyesen, gögerip bitmiyesen
- 47 — Yer ucizken yere giresen
- 48 — Yıldırım başıza düşe
- 49 — Yirre giresen
- 50 — Yurdıy yuvay dağla
- 51 — Zeher elayıñ yiyesen
- 52 — Ziri zeber olasan

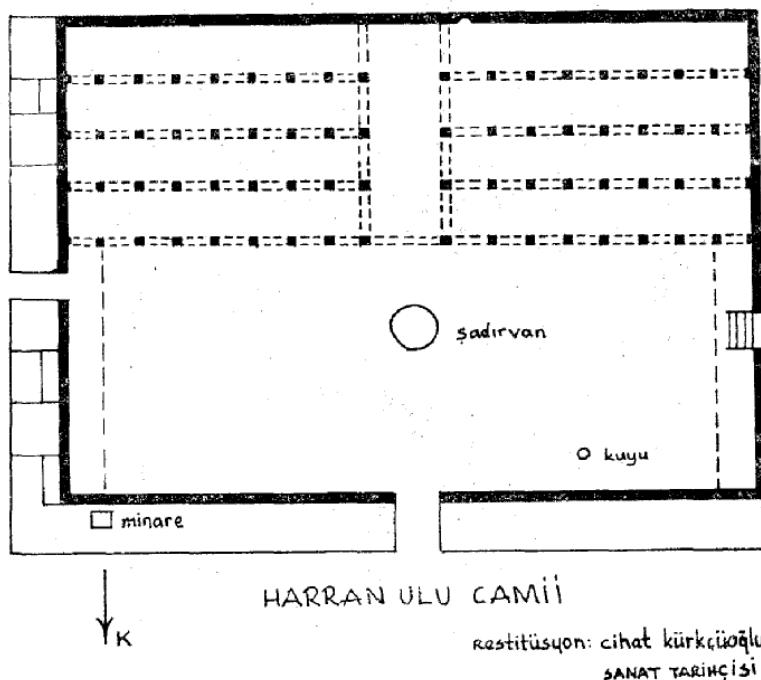
Harran Ulu Cami

Antik Harran kenti surları içeri sindeki Emevi Devrinde kalmada cami, bir külliye halinde olup medrese, hamam gibi yapılardan meydana gelmiştir. Ancak bugün külliyyeden cami yine ait minare, camininin doğu duvarı, bu duvarı üzerindeki kitabeli portal ile mihraba dikey inen nefin cephe kemerini ayaktadır.

Harran Ulu Camii, İslâmlığın genişleyip yayıldığı, İslâm sanatının henüz kuruluş halinde bulunduğu Emeviler devrinde Halife 11. Mervan tarafından (744-750) yaptırılmış olup Anadolu'nun en eski, en büyük ve en zengin taş süslemeli camii özellikle sahiptir. 830 yılında Abbasi Halifesî El-Me'mûn tarafından bazı eklere yapılmış, Selâhaddin Eyyûbi (1171-1194) ve Selçuklular zamanında onarım görmüştür.

CİHAT KURKÇÜOĞLU
SANAT TARİHÇİSİ

Bazı kayınlarda caminin mihrabına paralel üç nefli olduğu söylemektede ise de, bugünkü temel kalıntılarından anladığımız kadariyla cami sütun ve payelerle biribirinden ayrılan mihrabına paralel dörf neflidir. Ancak, cami alanında yapılacak geniş bir kazı planının kesin bir şekilde ortaya çıkışmasını sağlayacaktır. Mihrabına paralel nefler ortada mihrabına dikey geniş bir keser. Bu nefin Emevi devrindeki kalma ve akantüs yapraklarıyla süslü cephe kemerini bugün ayaktadır. Kalıntılarından, neflerin ahşap çatıyla örtülü olduğunu tahmin ediyoruz ve caminin mihrap önü kubbesinin var olmadığını biliyoruz. Cami avlusuna, doğudan at nali kemerli ve kitabeli portal ile batıdan merdivenli

(Baştarafı Sayfa 7'de)

bir portalden girilir. Avlunun ortasında şadırvan, kuzeybatısında geniş ve derin bir kuyu bulunur. Kanallar yoluyla şadırvana dışardan gelen su kesildiğinde bu kuyudan yararlanıldığı sanılmaktadır.

Avlunun kuzey-doğu köşesinde bulunan yaklaşık 20 metre yükseklikteki kare minarenin alt kısmı düzgün kesme taş, yukarıdaki son 6-7 metresi tuğla ile örülmüştür. Minare duvarlarının iç kısımlarındaki taş çıkıntılarından, buraya ahşap bir merdivenle çıktıığı anlaşılmaktadır. Merdiven bugün yoktur.

Mihraba paralel üç nefli Şam Emeviye camiiinden (706-714) etkilenen Harran Ulu Camii, Anadoluda yapılan ilk cami olması nedeniyle bölgedeki bir çok camiye plan bakımından öncülük etmiştir. Büyük Selçuklular devrine ait (1091-1092) tarihli Diyarbakır Ulu Camii, Artuklular devrine ait (1152-1157) tarihli Silvan Ulu Camii (1175-1186)

tarihli Mardin Ulu, (1200-1204) tarihli Kızıltepe Ulu camileri ve muhtemelen Zenginler devrine ait (1170-1175) tarihli Urfa Ulu Camii bazı değişik yanları olmalarına rağmen Harran Ulu camiini örnek alarak yapılmışlardır.

Harran Ulu caminin Anadolu'nun en zengin taş süslemeli camilerinden biri olduğu kalıntılarından kolayca görülmektedir. Asma yaprakları ve üzüm salkılarının adeta dantel gibi işlenmiş olduğu sütunlar, rumi, palmet, lotüs ve örgü motifleri ile yazıların ustaca oyulduğu çok sayıdaki sütun başlıklarları ve kemer taşları caminin bugünkü kalıntıları arasında olup seyredenleri adeta büyüleyecek güzelliktedir. Emevi devrinde birçok yapıda güzel örneklerini gördüğümüz mozaik süsleme sanatı, Harran Ulu Camiinde yerini zengin taş süsleme bırakmıştır. Camiye ait süslemeli mimari parçalardan güzel örnekler Urfa Müzesinde sergilenmektedir.

Harran Ulu Camii kalıntılarından bir görünüm...

SİİR

NEBİLER BELDESİ URFA

Mahmut Şevket AKKAYA

Bir belde ki; Halkında tevekkül egemendir.
Her derdini EYYUB gibi sabrıyla yenendir.
Hem Hazreti İBRAHİM' e vâris itikatta,
Hem NEMRUD'a vâris yeri geldikte inatta.
Millet ve vatan uğruna çok şey feda etmiş,
Öñnek mi gerek? Urfa'lı en ön safâ geçmiş.
Tüm gençleri kurban gibi serhatlara salmış.
Onlar savaşırken silanın ufku karalmış.
Devrin şımarık devleti girmiş hududundan.

Sevrin O rezil hükümnü icra umudundan.
Şaşkınlığa düşmüş köpüren halkı görünce.
Aslan çeteler onlara ilk dersi verince.
Her yaşıta yiğitler ölüp öldürmeyi bilmış.
Son ferdine dek düşmanı kökten silivermiş.
Harp meydanı olmuş nice müstevlilerin de,
Bin menkibe var her biri târih değerinde.
Her zerresi, her katresi tüm varlığı târih,
Pay almadı şanstan onu güldürmedi tâlih.
Mağdurluğu kismet bilerek sabra tutunmuş,
Haklar ve ödüller verilirken unutulmuş.
İller galibiyet namı almış, sana ad yok.
Sen Hazret-i EYYUB elisin sende inat yok.
Sensin veliler hem Nebiler beldesi URFA!
Beşbin senelik bir tarihin belgesi URFA!

Siir

ANEY

Mehmet Adilla MARAŞ

Bu akşam yine aklımı sen geldin
Dersi bıraktım; çalışmadım
Saat bire geliyordu Aney
Yatamadım, uykı gözüme girmeden
Sen bu saatlerde eskiden
Benim beşigimi sallardın
Uykunu harap ederden benim için
Ağladığım zaman,
Sancıldığım zaman
Kalkardin süt verirdin,
Nane kaynatırdın.

Aney,
Canım Aney, kurban Aney
Hayalin, şimdi, önümde bir anıt gibi durur.
Sen şimdi leğen başına oturmuş
Hamur yoğuruyorsun
Yarın ekmek yapacaksın, akşamada kadar;
Gözleme tezek dumanından yaşaracak,
Alnından ter, bulgur bulgur kabaracak
Sıcak bazlamalar yapacaksın

Ben orada yokum, ağlayacaksın...
Ağlama Aney, ağlama
Gündür bu, nasılsa geçer,
İnsan insana tez kavuşur.
Ben sizi hiç unutmadım,
Hiç unutmayacağım.
Ben okuyorum Aney, okuyorum:
Mühendis olacağım.
Sana yeni yeni «ayze»ler alacağım.
Babama şalvar yerine pantolon,
Bacıma çarşaf yerine manto..
Dedim ya Aney, okuyorum...

Mühendis olacağım.
Mektubunda diyorsun ki
«Bu gece çığköfte yaptık.
Lokmalar boğazımdan gitmedi;
Her sofraya oturuşumuzda
Senin yokluğun belli oluyor» diyorsun.
Biliyorum Aney, biliyorum
Senin kalbin ipek gibidir;
İncedir, yufkадır.,.

Benim yokluğunma dayanamazsan.
«Ozlédim» diyorsun, benim için.
Ben de özledim seni ley...
Babamı da, bacımı da, kardeşarımı da,
Karayazılı memleketimi de...
Hepinizi özledim.
Ozledim ama gel gör ki, kader bu;
Elvermiyor ne yapacaksın?
Rizvaniye'de SELA şimdı,
Sisleri perde perde dağıtan bir ses,
Sonsuzda TANRI'ya ulaşan bir yankı...
Bir EZAN sesiyle uyanır insanlar, yorgun geceden.

Uyanır herkes.
Köyden şehire saman taşıyan;
Deve kervanları gelir bu saatlerde.
Çingirak sesleri
Geceyle gündüzü birleştirir;
Sabah olur;
Babam, erkenden işe gider...
.

Aney,
Evimiz yine o yokuşta mı,
Dar sokaklar, taş duvarlar arkasında mı,
Eskişi gibi yıkık dökük mü yine?...
Ah Aney ah...
Inan unuttum evimizin şeklini
O ev denen köstebek yuvalarını,
Kerpiç damları, kuyu suyunu,
Sıra gecelerini,
Bağ yatlarını...
Yağmur dualarının anılarını yitirdim.
Held sen buraay bir gel de gör;
Soncuzuğa uzayan gökdelenleri,
Sıra sıra taksileri,
Geceleri renk renk ışıkları.

Denizde vapurları balıkçıları,
Kızları, erkekleri
İnsan selini...
Ama benim hiçbirinde gözüm yok
Ne kızlarında, ne taksilerinde,
Ne de gökdelenlerinde...
Benim aklım sizde ve memleketimde;
Ben okuyorum Aney, okuyacağım.
Göreceksin, bak mühendis olacağım.

Bizim orda «Ezo Gelin» türkü türkü uzar
Düğünlerde davullar vurulur,
«Zılgıt»lar çalınır,
«Lorke, Delilo» oynanır.
Böylesine gitar denen çalğıyla
Sabahlara kadar YE YE YE diye bağırmazlar.
Değil mi Aney?...

Hanı, yaz geldi mi?
Evimizin o küçük penceresine
Bir çift «Yusufututan» kuşu konarya
Hanı aşmamız üzüm tutar, sumaklar sakızları
Insanlar çalışır harıl harıl, kış için
Güneş yandırır o kavruk yüzlerini.
Arkadaşlarım «ANZİLHA» parkında tavla oynar.
Hanı, senin elinde kova suya gidersin
İşte o zaman geleceğim,
Bekle beni...

Ah Aney ah;
Daha neler, sana yazamadığım?
Mektubumu burada bitirirken
Beni büyütlen ellerinden
Binlerce kere öperim.
Canım Aney, kurban Aney...

Urfalı Şair Nabi'nin Hayrabad adlı eseri hakkında

Mahmut KARAKAŞ

Hayr-abad'ın tetkik edilen Aya-sofya kütüphanesi, 3851/2 kayıt numaralı ve Ankara Milli kütüphanesi M.F.A. (A). 678 kayıt numaralı nushasının müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Yalnız I. Sultan Mahmud'un vakîf mührü ile Mustafa Tahir'in tescîl kaydî ve mühür bulunmaktadır. Aynı zamanda te'lif tarihi hakkında da bir kayıt yoktur. Hayr-abad'ın H. 1117/M. 1705 yılında yazıldığı, bazı kitaplarda ve bazı yazma nûşhalarda kaydedilmiş isede, hikâyeyin sonundakî beyt de düşündüğü tarih H. 1120 olarak çıkmaktadır.

Yazsun varak-i siphire Hurşid Tarihin eser mübârek olsun

Burada ki, «Hurşid» kelimesi ebcet hesabına göre en yakın tarih olarak 1120 çıkmaktadır. Üç senelik bir farkın kapatılması ve 1117 tarihinin çıkışası için, herhangi bir ima ve işarette bulunulmamıştır. Fakat Nabi, Hayr-abad'da yaşıının 60'ı geçtiğini şu beyti ile ifade etmektedir.

Şestî güzer etdi sinn u salı Meyl eylemedi salahe hali

Kendine hitaben söylediğî bu beytden anlaşılığına göre Nabi, ölümünden yedi veya dört sene evvel, 63 veya 66 yaşında iken Hayr-abadı yazmıştır. Eseri birkaç bölüme ayırmak mümkündür. a - Hamd ve Nat kısmı. b - Mirac-i nebî. c - Devrin padişahına ve sadrazamına methiye. d - Şeyh Attar'dan tercümé edilen kısmı. e - Nabînin hikâyeye ilavesi. Aslında müntensih, mevzudan mevzuşa geçerken başlık koymamış, bunun yerine bir satırlık ara vermiş ve kalın çizgilerle çerçevelmiştir.

HAMD ve NA'T

Hayr-abad: Diğer bütün, eskî e-serlerde olduğu gibi, Allâha (c.c.) hamd ve senâ ile başlamaktadır. Cenab-ı Hakkın hamd ve senaya fazla siyle la'yık olduğunu, hatta defalarca hamdin O'na az bile olacağını söylemektedir. Çünkü o olmasaydı kainatın olamıya-cağını alemin bu sureti bulamıya-cağını söyle zikr eder:

**Hamd A'na ki hamd A'na reva'dır
Hamd'ın dahi hamdine sezadir
Ham A'na ki olmamayıdı mutlak
Hamd olmaz idî yücûda mülhak
Hamd A'na ki namı olmasa hayy
Olurdu bu kâinat laşeyy**

Esere bu şekilde başlandıktan sonra Nâbî; mecazlar ve teşbihlerle mahlukatını her hareketlerinin Allâh (c.c.)'in iradesine bağlı olduğunu, kâinatın bir kaide ile seyrederek hareket ettiğini ve eflakin o'nun emrinden çıkamışlığını belirtir. Bu arada Cenab-ı Hakk'ın, «Râhman, Râhim, Hayy, Kayyum, Alîm ve Hâkim» gibi isim ve sıfatlarından bahseder.

Bütün varlıkların, Allâh'ın (c.c.) ismini zikrettiklerini o'na hamd ve tesbihî için Ha, Mim, Dal harflerinin kâfi olduğunu anlatarak, şöyle devam ediyor;

**Tesbih ile hamdin eyler irad
Gülşende zeban serv(u) şemşad
Revmal-i cemal halka-i cesim
Hamd etmege dal harf-i ha mim
Râhman u Râhim u Hayy u Kayyum
Allâm u Hâkim u ferd u Deyyum
Fettah u Cevad u Betr u Tevvab**

Gaffar u Gani u Kerim u Vehhab

Arzin yaratılmasını ve gökdeki yıldızların birer kandil gibi, bir manzara arzettiğini, Cenab-ı Hakkın eserinde hiçbir eksiklik ve kötüluğun olmadığını anlattıktan sonra na't kısmına geçiyor. Nâbî; burada oldukça mübağa yaparak, Hz. Muhammed (S. A.S.) için medhiye yazmaya alet olduğundan dolayı, kalemi kağıdı tebrik eder.

Hay hame başında devletin var
Kim hizmet-i na'ta himmetin var
Ey safha ne sahe-i safasın
Kim damen-i na'ta çehrsasın
Bu baht-i bülend u kadri ali
Evsaf-i Habib-i la yezali
Her bir kaleme müyesser olmaz
Her bir varaka mukadder olmaz

Hz. Muhammed (S.A.S.)'ın, peygamberler halkasının başı ve en kâmili olduğunu anlatır. O'nun, bütün enbiyanın şahı, kâinatın yaratıcısının sevgilisi olduğunu beyan eder. O, semavi kitabin, yanı Kur'an-ı Kerim'in ifade ettiği zat. O, risalet memleketinin yanı, peygamberler zümresinin sultانıdır. Yine o, Rahmet irmâğının kaynağı ve günahkâr ümmetinin şefaatcisidir.

Ser halka-i enbiya u mürsel
Hadi-i sebl Nebiy-i Ekmel
Bahşende-i kişver-i muhalled
Şahinşeh-i enbiya Muhammed
Ma'nay-i kitab-i Asümani
Maksud-i hitab-i kün fekâni

**Sultan-i kalemrev-i Risalet
Ser çeşme-i cuyîbar-i Rahmet**

Hz. Muhammed'in dünya'ya tefsîr edişi sırasında Kâbe'deki putların yüzükoyun yere yıkımalarını, İran Kisra'sının sarayındaki takların yıkılışını çok sade bir dille anlatır. Hz. Peygamberin, insanlara doğru yolu gösterdiğini, o'nun, bir âma gibi olan kavimleri zülmeten kurtardığını şumisralarla ifade eder.

Yenbu-i Füyûz-i nûr-i akdes
Tab efken maşrik-i mukaddes
Kesr aver arz-i Lat u Uzza
Çak efken habib-i Tak-i Kisra
Viran kun du deman-i evham
Rizende-i ab-i ruy-i esnam
Reh dad-i ketayib-i amayı
Serdar-i sipehkeş-i semayı

Hazreti Muhammed (S.A.S.)in ahlak ve faziletin; kısaca övdükten sonra, ilk peygamberden itibaren bazı peygamberlerin hususiyetlerinin zikreder. Hz. Adem (A.S.)'ın yaratılmamasından sonra, meleklerin Adem'e secdé ettiklerini şöyle anlatıyor :

**Envarının olduğu müsellem
Mescud'i melaik olmak Adem**

Hz. İdris'in fazileti ile ders verdiği;
Tefsir-i Faziletinden İdris
Eyler saf-i kuddsiyane tedris
Hz. Nuh'u (A.S.) hakkında:
Cudindan alub yuda'a-i ruh
Cudi'ye yanaşdı geşti-i Nuh

URFADAN DERLENMİŞ MANİLER

M. EMIN ERGİN

URFANIN YOLI BURMA
BOŞA KURINTI KURMA
GÖZLERİ EV YİHANDIR
DİLİ BAL SÖZİ HURMA

ÜZÜM KARA
BAĞ YEŞİL ÜZÜM KAKA
ÇİHTİM HAK DİVANINA
ELİM BOŞ ÜZÜM KARA

MERDİVANA
SARIL ÇIH MERDİVANA
YAR SEVMAH İĞİT KARI
NE BİLİR HER DİVANA

MENDİLİM PARA PARA
KORHARAM YEL APARA
SEN ORDA BEN BIRADA
SELAMIM KİM APARA

DAĞLAR BAŞI MAYANA
KÜL OLDIM YANA YANA
NEÇE Bİ YALVARAYIM
ALLAH'TAN OLMIYANA

İNCİ SERDİM HESİRE
MEKTUP GETMİY MISIRA
DEMİRDEN ÇARIH GEYİM
GİDEYİM ARDISIRA

GÖZLER KARA
SÜRMELİ GÖZLER KARA
SÜRMESİZ GÖZLER GÖRDÜM
SÜRMELİ GÖZDEN KARA

SAVIŞTİRA
YEL VURA SAVIŞTİRA
YUSUF-ZELİHA KİMİN
HAK BİZİ KAVUŞTİRA

ATIMINN BOYNI KARA
BİNDİM GETTİM DAĞLARA
YA GELİREM YA GELMEM
AĞLAMA BEHTİ KARA

KALA KAPISI KAYA
EGİLDİM BAHTIM AYA
GENÇ ÖMRÜMÜ ÇÜRÜTTÜM
GÜNLERİ SAYA SAYA

KALADAN ENDİM ÇAYA	SU ÇİMENDE
ADIMIM SAYA SAYA	SU ÇİHAR SU ÇİMENDE
ELİNDE İPEK MENDİL	YARA PEŞTIMAL OLIM
YARIM GİRDİ SARAYA	SOYUNUPTA ÇİMENDE
Bİ DAŞ ATTIM TAKIYA	GÖZÜMDE
GETTİ DÜŞDÜ RAKKIYA	YUHU YOHTIR GÖZÜMDE
ONBEŞ KIZI KANDIRDIM	DÜNYA DOLU YAR OLSA
Bİ ŞÜŞE ARAKİYA	HEÇ BİRİ YOH GÖZÜMDE
KALADAN ENDİM DÜZE	ÇAĞIRDIM ÇAY İÇİNDE
SU BAĞLADIM NERGİZE	KALMIŞAM YAY İÇİNDE
YEDİ YIL HİZMET ETTİM	YARABBİ TEZ KAVUŞTUP
Bİ ELA GÖZLÜ KIZA	BI GELEN AY İÇİNDE
BI DEMDE	CEYLAN OTLAR DÜZÜNDE
YARAM SIZLAR BI DƏMDE	ÇAYIN ÖTE UZÜNDE
MEVLAM BİZİ AFFEYLE	BEN O YARI TANIRAM
AHIR NEFES SON DEMDE	ÇİFTE BEN VAR UZÜNDE
GERİBEM BI VATANDA	DAĞLarda MEŞelerde
GERİP BÜLBÜL ÖTENDE	GÜL YAĞI ŞÜSElerde
GERİPLIH YAMAN OLIR	EVLİLER EVE GETTİ
BAŞ YASTığA YETENDE	BİZ KALIH KÖSELERDE

URFA'DA TAKILAR

MEHMET URFALI

Takılar, giyim kuşamın önemli ve vazgeçilmez kısımlarındandır. Genel olarak insanların toplum içindeki yerini belirleyen ve onu simgeleyen bir vasıta olarak kullanılmıştır.

Urfa yöresinde biraz daha çarpıcı bir şekilde bu durumu görebiliriz. Helle kadınlar için takılar daha önem kazanmıştır. Bu yazımızda şehir merkezindeki genç kız ve kadın takılarından bahsedeceğiz.

Takıların genel adı «hişirdir»

Masa üzerinde bekmez

Bu bekmez biye yetmez

Şu Urfa'nın kızları

HIŞIR'sız gelin getmez

denilerek anonim olarak dile getirilmiştir. Hişir süsle beraber servet ve gösteriş te belirtir. Zaten özellikle evlenmelerde yörede geçerli olan takıların alınması bir çeşit mecburiyettir. Bugüne kadar geçerliliğini devam ettiren takılarla beraber tesbit ettiklerimiz şunlardır:

AHITMA : Bileğin üst yüzünü kapayacak 10 cm. kadar uzunlukta ve iki parçalı işlemeli; bir altın plaket sıra zincirlerle bileği saracak şekilde işlenir. Yarım ahitma ve tam ahitma diye ikj şekli vardır.

TAHTA BİLEZİK : Çok enli bileziklere verilen isimdir. Enj 5-6 cm. kadardır. Altından yapılır her bileğe bir tane takılır.

GERDANLIH : «Gerdançalıh» da denir. Boyuna takılır, çeşitli motiflerin birleştirilmesiyle örgü şeklinde yapılır. Altındandır. (Elmas gerdanlık da vardır. Fakat Urfa'ya has değildir).

İNÇİ-KELEP : 15-20 Cm. boyunda sıralar halinde inci dizilerek birleştirilerek deste meydana getirilir. Boyuna takılır.

İNNE : Dal veya göğüs dalı da denir.

KÜPE : Her yörede bilinen bir takıdır.

ÜZÜK : Değerli taşlarlada süslü çeşitleri her yörede bilinen bir takıdır.

KORDON : Uzun ve altın bir zincirdir. 200 cm. kadardır, iki kat edilmiş bir ucu boyuna geçirilir. İkinci ucuna bir iğne takılarak gökse iliştirilir. Zincirin ortası bir dal'la birleştirilir.

FİRENK BAĞI : Liralardaki altınların dizilişi için kullanılan süslü bağdır.

KOR : Sıralardaki liralardan meydana getirdiği süse denir. Boyuna takılır.

TEPELİK : Altından yapılır, başın ön tarafına, alının üstüne takılır. Yuvarlak ve işlemeli bir takıdır.

HALHAL : Bilezik şeklindedir. Ayak bileğine takılır. Altından veya gümüşten yapılır bileziğin alt kenarına bir sıra halinde küçük çingiraklar dizilmiştir. Bugün şehirde takılmamaktadır.

YAŞAR NEZİHE HANIM

HAZIRLAYAN:
M. YAŞAR UGUR

Yaşar Nezihe Hanım 1297 senesi Kânun-ı Sani'sinin 17. salı gecesi, Şehremini'nde Baruthane Yokuşunda aşırdıde harap bir hanede dünyaya gelmiştir.

Şairenin hayatı o gece sabaha kadar devam eden kar ve fırtına ile başlıyor.

Pederi Şehir Emaneti Kantar memurlarından Kadri Efendi nâmında bir zat idi. Yaşar Nezihe Hanım ondan bahsederken:

— Sarhoş, ailesine karşı daima anif ve zalim bir zevc, hissiz, merhametsiz bir baba; diyor.

O, altı yaşında iken annesini müebbeden kaybediyor. Sefalet içinde, kuru tahtalar üzerinde hayatı sürükleyen; veremin ve verem kadar muğrib olan-zevcoının zulum ve tazyiki altında hergün biraz daha sararıp solan bu gamlı validenin üfulü, altı yaşındaki Nezihe'ye yalnızlık ve biçâreliliğini en şiddetli surette hissettiriyor. Onu, bundan sonra himaye ve sığanet edecek kimlerdi? Cahil, zalim bir baba ile alil mu'teve bir amca mı? O, sefalet ve meraret içinde geçirdiği çocukluğunun acı hatırlarını hiç unutmuyor:

— Dokuz yaşında idim; babam, yalvarmalarım ve komşuların ısrar üzerine okumaklıma bin müşkülat ile müsaade etmişti.

Bu müsaadeye mazhariyet, ailemiz arasında şimdije kadar misli görülmemiş fevkâlâde bir hal, bir saadetti. İlkim içime siğmiyordu.

Bir kaç gün sonra civarımızda Yayla'da Kapıağası Mektebine devama başlamış, artık ben de küçük bir mektepli olmuşum. Gururuma payan yoktu. Lâkin, bu sevinç çok sürdürmedi, bir serap oldu. Üçüncü ayda babam, hafizada iki kuruş olan mektep ücretini çok gördü, vermedi. Ben, mektebe o kadar ısrınmış, hocamı ve arkadaşlarımı o kadar sevmiştüm ki onlardan ayrılmaga bilmem nasıl tahammül edecektim. Bir müddet mektep parasını küçük ellerimin kazancı ile temin ve tedarik ettim. Ögle teneffüsünde oynamak üzere arsaya çıktığımız zaman ısrangan tohumu, ebegümeci, deve dike ni ve papatya çiçeği toplamağa, bunlardan demetler yaparak tatilde satmaya başladım. Bu suretle elime gelen parayı mektebe veriyordum. Bu na nihayet bir sene dayanabildim. Artık benim için iftirak kât'i, muhakkaktı. Bunu da gözyaşları ila karşıladım ve acısını bir türlü unutmadım. O günü ne zaman hatırlasam gözlerim yaşarır.»

Şairenin çocukluğu nasıl geçmiş ise, genç kızlığı da öyle, belki daha elim, daha hazır... Çünkü, onbeş yaşında kendisi için melce-i hakiki bir penah-ı şefkat olan ihtiyar teyzesinin şedi ayrılığı felâketine maruz kalıyor.

DEVAM EDECEK)

Feryadlar Şairesine

Ezelde senle bir elden mi zehr-i kahr içdik
Teellümahma pek eski aşınâ çıkdın
Senin de yok mu nasibin emelli bir günden
Müebbeden bana kardeş misin zavallı kadın

Kozanzade
Cenab Muhiddin

FERYADLARIM

Rifat Necdet Beg'e

Cihane geldiğim günden beri bilmem nedir şadi
Olur hep en güzel şeyler benim feryadıma badi
Hazanlardan baharlardan nasibim toplamak mâtem
Beni giryân eder daim nedendir neşve-î âlem
Tulu'lardan guruplardan safayab olmuyor ruhum
Şafaklardan, seherlerden alır şam kalb-i mecruhum
Teselli beklemem asla o parlak mâh-tâblardan
Sêmâlardan, denizlerden, nücumlardan, sehablardan
Çemenlerden, çiçeklerden de bir büy-î sürür almam
Oterken kuşlar herkes zevk alır ben giryesiz kalmam
Bana iras-î hüzneyler düşen her katre-i bâran
Semâlar sanki me'yus halime olmaktadır giryân
Neler ihsas eder bilsen neler her mevce-î deryâ
Bu payansız melâlimle eder güyâ ki istihza
Nedendir sem'ime, her ses gelir avaz-î istimdad
Cihan sanki benimle dembedem etmektedir feryad
Kabul olmaz nedendir Allah'ın indînde hâcâtım
Geçer zir ü zemine hep bu suzişli münacaatım
Kime ta'zim-i hürmet eyledimse hasm-ican oldu
Kimî sevdimse hüznümle şamımla şadiman oldı
Yazık ben gülmediğim şad olmadım bir gün hayatında
Emîrim başka şam bekler beni an-î mematımda
Nasibim hep bu baht-i zalime isyanla haykirmak
Elîmden gelmiyor hayfa bu âhen çenberi kırmak
Benim feryadlarım bitmez tükenmez bî nihayettir
Bu feryadlar ki baht-i bi-nasibimden şikayetir

URFA AĞZI SÖZLÜĞÜ

M. EMİN ERGIN

ARAHÇIN : Takke, Külah, başlık

Arahçını torama

Bı oh vurdı yarama

Madam təbib degildiy

Niye bahtı yarama

ARCA : Temiz (Yak:Arıca)

ARGİ— : Ağrımak

ARH : Ark

ARHA : Arka

«Kebehet sırmı abası olsa kimse arhasına almaz»

ARPAÇARPA : Bir nevi topluluk oyunu (Bak:Tolaka)

ASBAB : Elbise

AŞ : Yemek (İsim anlamıyla=özellikle bulgur pilavi)

«Sehen aştan sıcah olır»

«Bahti aş hemen yanaş, bahtiy iş hemen sıviş»

ATAŞ : Ateş

Kara göz

Kırpık siyah kara göz

Ataş beni yahmazdı

Yahdi beni karagöz

ATMIŞ : Altmış

AVLAH : Ayın çevresindeki aydnlık, hale

AVRAT : Kadın, bayan zevce

«Ağcıl çarşaf, geçgin avrat»

AVSİN : Okuyup üflemek (Yak: Efsun)

AVSİNNA : Avsınla

AY— : Anmak, yan etmek

AYAKÜFTESİ : Çığköftenin avuç ayası içersinde yayvanlaştırılarak yağda kızartılması şeklinde yapılan bir köfte çeşidi.

AYNA— : Anlamak

AYNAT— : Anlatmak

AZACIH : Azıcık (Bak-Acık)

Yarı yolladım yola

Hakka amanat ola

Güneş vurır karardır

Azacık bulud ola

EBETARAN : Feslegen

ECİR : Hiyar nevinden, çiğ yenir ve patlıcan gibi içi oyulup dolma yapılır bir sebze

EDDEN : Bahçelerde su verilen arkın ağız kısmı, su sırası, Bir miktar su.

URFADAN DERLENMİŞ HİKAYELER : 1

ŞADE BÜLBÜL

- II -

MUSANNİFİN BİRİ

Keri oğlana: «Oğlum biz yarın yatacağıh, bi sene kahmiyacağıh, sen ne yapacahsan» dedi. Oğlan gideceğini söledi. Getti padşahın serayını gözden geçirdi. Bi demirçide kirh arşinlih bi maşa yaptırdı, ikinci tene de ciger aldı. Getti o gece çölde yattı. Sebbehinden kahti, şehere getti, bahtı hekhet bütün melmeket yati. Seraya getti, bahtı serayın kapısında iki gözü me'zul bi dev otırılmış, sakkız çeyni ki yatmasın. Maşıy uzattı, devin ağzından sakızı aldı, dev de yattı. Oğlan devi öldürdü, birnini, kulağını kesti çantasına kodi, içeri girdi. Bahtı, padşahın kızı yatiy. Kızın sağında altın, solunda gümüş şeme'dan yaniy. Şeme'danların yerlerini değiştirdi. Kızın bi finosu vardı, onı da gendi koynına kodi. Mendilinden yüzigini değiştirdi. Üzini öpti. Öpişin yeri beng oldu. Kızın bi kemeri vardı, kirh düğimdi. Mehemet Şah ottızdokkız düğimi açtı. Feket «Ben Mehemet Şaham biye yakışmaz» dedi, vazgeçti. Şadê Bülbilin kefesini aldı, çihti, kara devin evine geldi. Ükste hefif, bahada ağır ne varsa aldı, kızı peşine tahtı kırmızı devin evine geldiler. Orda da bahada ağır mallarnan kızı aldı, beyaz devin evine geldi, orda da ele etti, üç kıznan barabar kardaşlarından ayrıldığı daşın yanına geldi.

Daşı kaldırdı bahtı, üzükler yerinde duri, kızları orda birahtı Şadê Bülbil'i de yanlarına endirdi, büyük kardaşının arhasına düşdü. Getti, getti bi

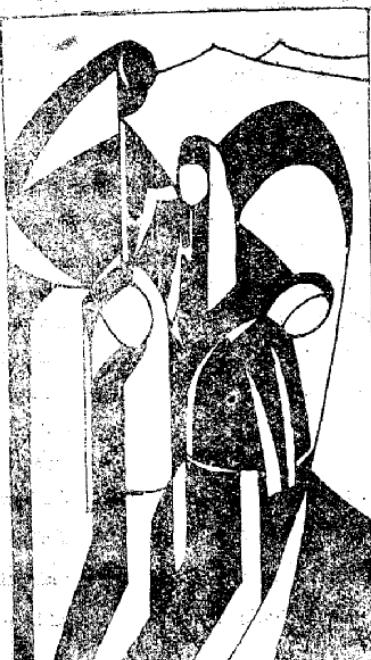
melmekete vardi. Bahtı ki kardaşının asbabları bi tükende asılı, asbabları tükenden aldı. Aradı, daradı, kardaşını bi demirci tükeninde buldu. Kadrasını bi demirci tükeninde buldu. Kardaşını tükenden çihattı Hemama götürdü. Yahadı, pâkladı, geydirdi kuşattı, çihtilar, kızların yanına geldiler. Kızlardan birini kardaşına nişanladı, onları orda bırahıp, ortanca kardaşının peşine düştü. Gene bi melmekete vardi, bahtı kardaşının asbabları bi tükende asılı, asbabları aldı, kardaşını aramağa başladı. Bi handa kardaşının atını buldu, onı da aldı. Bahtı kardeşi bi kelleci tükeninde çalışiy girdi tükene, «Biye bi kelle getir» dedi. Kardeşi genninî tanıdı onı da aldı, hemama götürdü yahadı, pâkladı, geydirdi kuşattı. Çihtilar kızların yanına geldiler. Onı da bi kızdan nişanladı. Başından geçenleri hal, mesele bele bele deye kardaşlarına aynattı. Yalavuz finodan, padşahın kızını aynatmadı. Melmeketlerine dorğu yola çihtilar. Bi kuyun başına vardılar. Hayvanları suları mah için büyük kardaşı kuya salladılar. Büyük kardaş: «Aman çekin beni, yandım» deye bağırdı. Çektiler, bi nakıl ortanca kardaşı salladılar, ortanca kardaş: «Aman çekin beni dondım» deye bağırdı. Onı da çektiler. Mehemet Şah dedi ki: «Beni sallayın, feket yandım dedimse de, dondım dedimse de beni çekmeyin» Kuya endi kardaşlarına su verdi, heyvanları suvardılar. Mehemet Şah: «Beni çekin artıh» dedi. Kardaşları çekmeğa baş-

(Baştarafı Sayfa 21'de)

ladılar, çekerken «Biz erkek değilmiy়ih, her işi küçüğimiz yapı?» dediler. Hesitlihları tuttu. İpi yarıda kestiler. Mehemet Şah kuya düşdi, ip koparı, çi-haramadı» dediler, kızları kandırıldılar. Mehemet Şah'ı kuyuda bırahip, yola düşdiler. Mehemet Şah kuyuda birez soyra ayıldı. Bahtı padşahın kızından aldığı üzük çamır olmuş, ağızından temizlerken ögine iki aslan çıktı o iki aslan: «Emret Mehemet Şah» dediler. Mehemet Şah «Siz beni çihadın» deye coğap verdi. Onlar da: «Biz seni çiħarı çihadamanıħ, bi yol var o yoli tutarsan, giderseñ bi piyara ras-gelersen, piyarın başında iki tene kurbanlıh koym görirsen, birisi kara, birsi bayaz. Bayazın üstine binersen ciħarri ħaħarsan, aman ha, aman karasi-nun üstine binme, yohsam on kat ye-riñ dibine gidersen» dediler. Mehemet Şah aslanlarını dedihlarını yaptı: getti getti, esseħħ aslanlarını dediği piyara geldi. Bahtı ki bayaz koynından karakoyın ebe sahlamba oynılar. Koymla-nı tutum derken yanlışlıhnañ kara ko-yının üstine bindi. Kara koynı da oni kandırıldığı kimin yerin on kat dibine

endirdi. Mehemet Şah bi de gözini açıp bahtı ki, bi köve gelmiş. Dorgil-dı bahtı karakoyın filan ortada yoh. Getti, bi evin kapısını çaldı. Kapıyı bi keri nene açtı. Keriden su istedi. Keri: «Oğlm bizim suyımız yohtır. Bize haftada bi koka su geliy. Suyımız şindi yohtır, kurtıldı, yarın bizim su günümüzdir. Piyarın başında bi ilan kehkelenmiş yatiy, bizi de piyara ya-naştırmış. Biz de ilana heftada bi tepsi sillik, bi ergen kız götürüyih. İl-an binları yiyyi ki bize adam başı bi koka su veriy. Yohsam müse'de etmiy. Yarın da sira muhtarın kızında.» de-yi. Mehemet Şah kapıyı çekti, çıktı, o gece dağda yattı. Sebbehten kahti, bah-tı ki bi naġara zurna sesi geliy. Kahti, merek etti, piyarın başına getti. Bahtı ki millet kiznan şılıkki davul zurna-dan «birabar ilana getiriyler, herkesin Şah: Bi ilan nasıl bi ilanmış, herkesin hetini kesmiş» deye düşünüy. Bahtiy ki ilan başını sudan yengi yengi çihatmiş gözini, öfelyi. Oğlan iki ağacın mabenine sahlaniy, bahim Allah bize daha ne-ler göstereceh deye beklemäge başlıy

(Devam Edecek)

KİTAPLAR'DA URFA

M. EMİN ERGİN

BİRİNCİ Genel Münfettişlik Yayıni: Güneydoğu Birinci Genel Münfettişlik Bölgesi, (İstanbul) 1939. Cumhuriyet Matbaası, 245-270.

«Urfa'nın bahçeleri çoktut. Halk yazın bu bahçelere koşar. Fakat şehrin en güzel eğlence yerleri Halilürrahman ve Aynzeliha göllerile bu gölleri çevreleyen asırlık çınar ağaçları ile süslü bahçeleridir.

Halilürrahman gölü 27 metre genişlikte, 151 metre uzunluktadır. Suyu çok saf ve temizdir. İçinde sürülerle balık dolaşır. Halk bu balıklara dokunmaz ve yemez. Bu balıkların yem serpilerken kapmak için atlamaları ve sıçramaları insanı haylice eğlendirir.

Halilürrahman gölünün kıyılarının-

da Rıdvaniye camisi ve Ulu cami gibi mabedler dizlidir.

Aynzeliha gölü de Halilürrahman gölünde yakın bir yerdedir. Bunun genişliği 27 metre ve uzunluğu 51 metredir. Her iki göl sonradan açılan bir kanalla birbirine birleştirilmiştir. Kanalın ortasındaki kısım da şeklinde dir.

Aynzeliha gölünün etrafi kalın ve deli çınar ağaçları ile çevrilmiştir. Yazın sıcak günlerinde ağaçların kök gölgeleri gölün yeşil suları arasında kaybolurken Urfa halkı suların se-

rinlikleri arasında biraz dinlenmek için Aynzeliha bahçesine koşar.

Bahçenin gazinosundaki saz, Urfa'nın kahramanlığı kadar meşhur olan ulusal türkülerini çalarken küçük büfede yine çok meşhur olan Urfa kebabı kızartılır.

Yalnız bu göller ve bu gölgeli çınarlar bir şehir degecek kadar güzeldir. Şehir içindeki belediye parkı ile orduevi ve halkevi bahçeleri de güzeldir.

Belediye oteli yanında olan, belediye parkı küçük olmasına rağmen bir avrupa şehrinde görülecek parklar kadar muntazam ve şirindir.

Şehrin cehresi her gün biraz daha modernleşmekte ve güzelleşmekte dir. Yeni yeni caddeler açılmıştır. Çarşı tanzim edilmek üzeredir. Geçen yıl danberi şehir elektriğe kavuşmuştur. Şimdi ise içme suyu halledilmek üzere dir.

AYATAÇ, Kadir-Mehmet Gülsen: Urfa ve Çevresi İçin İmtihan Soru ve Cevapları, (Urfa) 1969. Özlem Kitabevi Yayıni. 75.S.

Kitap, sosyal bilgiler, fen ve tabiat, Türkçe, aritmetik, geometri, dinbilgisi, resim-iş, müzik ve beden eğitimi dersler ile ilgili toplam olarak 815 soru ve cevabı kapsayan bir müracaat kitabı olarak hazırlanmıştır.

— NİSAN AYINDA URFA —

Osman Güzeliç

Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşunun 59. Yıldönümü törenlerle kutlandı.

Kurtuluş törenleri geçen yıllara oranla sönükk oldu. Parlamente limi-zin ve hükümet üyelerinin ilgi göstermediği bayram törenlerine Urfa Pamuk İpliği Fabrikasının yenide naçılışında bulunmak üzere Urfa'ya gelen işletmeler bakanı Kenan Bulutoğlu da katıldı...

Bayram bu sene de askeri garnizonun karşısındaki alanda geleneksel törenlerle kutlandı.

Kurtuluş Bayramı münasebetiyle düzenlenen Urfa Gecesi ise tam bir fiyaskoyla neticelendi... Ses ve sahne düzeninin yeterli olmadığı gecede organize bozaklılığı da apaçık görüldü. Ayrıca gece için davet edilmiş olan sanatçıların çoğunu Urfa müsiki ve folklorundan habersiz oluşları bütün izleyicilerin tepkilerine yol açtı... Urfa folkloru, müsikisi ve sanatları açısından hemen hemen hiç bir özelliği olmayan Bayram Gecesinde Urfalı izleyicilerin büyük sabırları herhangi bir olayın çıkmamasını sağladı...

Kurtuluş Bayramı dolayısıyla Millî Eğitim Müdürlüğü'nin ilk ve orta dereceli okullar arasında tertiplendiği Resim Yarışmasında derece alan resimler Halk Eğitim Merkezinde sergilenmiş ve derece alan öğrencilere düzenlenen törenle ödüller verildi...

* * *

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kanununun 17. maddesi gereğince kurulan İl Turizm Komitesi ikinci toplan-

tısını Nisan ayı içerisinde vilayette yaptı.

Vali Muavini Hüseyin Boran'ın başkanlığında; Millî Eğitim Müdürü, Turizm Müdürü, Müze Müdürü, Otelciler Derneği Başkanı, Vakıflar Mündürü, Halk Eğitim Başkanı, Şoförler ve Otomobilciler Derneği Başkanı ve Basından bir temsilcinin katılması ile yapılan toplantıda Urfa Turizminin gelişmesi için bazı bağlayıcı kararlar alınmıştır.

İl turizm komitesinin yaptığı ikinci toplantı aldığı kararlar özetle şöyledir:

Turizm Fonunun oluşturulması, bir bankada açılacak hesaba, yurt dışına çıkanlardan 50 TL alınarak bu fonda toplanması. Harran'da yapılması düşünülen ve projesi yapılan Kır Gazinosunun bu sezon yapımına başlanması için gerekli çalışmaların yapılması. Anızlıha çevresindeki park ve yan tesislerin tanzimi için ilgili Bakanlığa yazı yazılması. Mahmutoğlu Kalesinin Kültür Bakanlığı tarafından kamulaştırılarak turizme açılması için gerekli girişimlerde bulunulması. Urfa kalesini restore edilmesi. Turistik değeri olan bölgelerin korunarak Turistin ziyaretine açılması...

* * *

Harran Üniversitesi Kurma Derneği, Ziraat Fakültesi amacı ve çalışmaları konusunda bir seminer tertipledi. Seminer konuşmacı olarak Ziraat Fakültesi Dekan Yardımcısı Profesör İsmet Baysal katıldı.

Halkın bu seminere ilgi göstermemesi üzüntü yarattı...

